

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. — 2016. — № 20, Т. 1.

УДК 81'373.612.2

Українська мова і література

Слюніна О. В., канд. філол. наук, ст. викладач кафедри українознавства
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

Концептуальність стихії ПОВІТРЯ в пізнавально-інтерпретативних системах

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із важливих концептів картини світу українського народу є архетипний концепт ПОВІТРЯ, що підтверджується великою кількістю лексем-репрезентантів цього концепту, а також постійною увагою майстрів до цього художнього образу. Своєрідність лінгвального вираження архетипного концепту ПОВІТРЯ полягає в тому, що хоча словом-іменем концепту є *повітря*. Ще за часів античності представник Мілетської філософської школи Анаксимен говорив, що вітер — це повітря в активному прояві [1, с. 13]. У тлумачних словниках, зокрема в «Словнику української мови» в 11-ти томах, слово *вітер* визначається як «більший або менший рух потоку повітря в горизонтальному напрямі» [23, т. 1, с. 687], а слово *повітря* має значення «вітер, вихор» [23, т. 6, с. 678]. Розглядаючи етнокультурні символи, В. В. Жайворонок виводить слово *повітря* від «“по + вітер” — попутний вітер» [10, с. 460]. Усе це дає підстави розглядати лексему *вітер* як один із основних вербалізаторів архетипного концепту ПОВІТРЯ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із теми. Проблему експлікації концепту ВІТЕР в українській мові висвітлює Л. А. Лисиченко в монографії «Лексико-семантичний вимір мовної картини світу»: «“Значення” концепту як ментального явища в силу його складності передається в мові не окремим словом, а лексико-семантичним мікрополем мовних елементів, що можуть сполучатися в текстах із ключовим словом концепту, — наголошує авторка. —

Наприклад, концепт “вітер” виражається не тільки цим словом, а й численними словами, що характеризують його за силою (*вітер, вітрюган, вітрило, вітрець, буря, ураган*), за напрямом (*північний, південний, східний, західний*), а також за проміжними напрямками (*південно-східний, північно-західний*), за додатковими погодними умовами (*хурделиця, завія, завірюха*), за локальними ознаками (*тайфун, торнадо, бриз, мусон, майстро, трамонтан*). Таке широке уявлення про концепт “вітер” складається як сума спостережень різних носіїв мови, у кожного з яких окремо вітер може пов’язуватися з окремим комплексом ознак» [14, с. 22].

Цілком природним видається те, що в наукових працях переважної більшості вчених здебільшого розглянуто вербалізацію стихії повітря в поетичній творчості, адже, як зазначає С. Я. Єрмоленко, «назва природної стихії *вітер* належить до традиційного поетичного словника» [9, с. 270]. С. Я. Єрмоленко встановлює, що в українських художніх текстах вітер естетизується через розширення сполучуваності слова *вітер* із дієсловами та прикметниками, через метонімічні означення, а також через психологічне осмислення стихії [9, с. 286].

У роботі Н. В. Осколкової вітер також осмислено як засіб естетизації. Дослідниця звертається до російської поезії XVIII–XX століть і пропонує розглядати поетичні образи вітру «з урахуванням модусу перцепції (зору, слуху, дотикових, одоративних, смакових відчуттів)» [19]. До найтипівіших образів, за твердженням Н. В. Осколкової, належать зорові, які можуть сприйматися опосередковано через рух об’єктів навколишнього світу під дією сили вітру. Ще одним параметром естетизації, який аналізує авторка, є система тропів. За допомогою перцептивних образів та мовно-виражальних засобів у російській поезії зазначеного періоду, на її думку, відбувається взаємодія повсякденного й естетичного пізнання.

Мета статті — проаналізувати мовне вираження архетипного концепту ПОВІТРЯ/ВІТЕР, виявити ядерну (поняттєву частину), приядерну зону (культурний шар) у сучасній мовній картині світу.

Виклад основного матеріалу. Поняттєву частину концепту ПОВІТРЯ визначаємо згідно з відомостями тлумачних словників. У «Словнику української мови» в 11-ти томах слово *повітря* має такі значення: «1. Невидима газоподібна речовина (головним чином із суміші азоту й кисню), яка оточує земну кулю і якою дихають люди й тварини; // *перен.* Неодмінна умова існування кого-, чого-небудь; // *перен.* Умови, обстановка, породжувані соціальним середовищем, колективом і т. ін. 2. Вільний простір навколо землі. 3. З окличною інтонацією вживається як сигнал попередження про повітряний наліт. 4. *рідко.* Вітер, вихор» [23, т. 6, с. 677–678]. Отже, ядро архетипного концепту ПОВІТРЯ формують семантичні наповнення ***повітря* — кисень, повітря — простір, повітря — рух повітряних мас, вітер, повітря — сигнал про повітряний наліт.**

При аналізі етимології слова *повітря* «Етимологічний словник української мови» відсилає до слова *вітер* [8, т. 4, с. 469].

В «Етимологічному словнику української мови» зазначено, що іменник *повітря* утворений від праслов'янського дієслова *vějati*. Від цього ж дієслова походить й інший репрезентант концепту — слово *вітер*, утворене за допомогою суфікса *-tro-* [8, т. 1, с. 406]. У деяких слов'янських мовах функціонують два слова-синоніми — *повітря* та *воздух*: чеське *vzduch* (*povětríe*), білоруське *навэ́тра*, польське *powetrze*, однак, за спостереженнями П. Я. Черних, у деяких слов'янських мовах використовується лише одне з цих слів [29, с. 161], як, наприклад, у російській мові.

Аналізуючи походження слова *воздух*, М. Фасмер, П. Я. Черних, пов'язують його з коренем *-дух*. В етимологічному словнику російської мови М. Фасмера зазначено, що «воздух — запозичено з церковнослов'янської, порівняймо давньо-слов'янське *въздоухъ* <...> Порівняймо *воз-* і *дух*, а також чеське, словацьке *vzduch* — те саме» [28, т. 1, с. 333]. Тож, слов'янські слова *дух*, *воздух*, *дихати* опинилися в одному ряду. Слід зазначити, що цей процес є закономірним — мова тут акумулює архаїчні знання. Запозичене з церковнослов'янської мови слово *воздух* експлікує християнський світогляд,

де дух зіставляється з ефірною сутністю, яка забезпечує життя людини. Натомість слово *повітря* виражає ідею руху. Цим пояснюється включення до основних репрезентантів концепту ПОВІТРЯ лексеми *вітер* та синонімічних їй лексичних одиниць. Так, в «Історичному словнику українського язика» слово *вътеръ* тлумачиться як «повітря в русі, пруд повітря» [11, т. 1, с. 490]. В «Етимологічному словнику» Я. Б. Рудницького походження слів *вітер*, *повітря* виводиться від індоєвропейського кореня ***uē-* [21, с. 444].

Розглянувши етимологію основних репрезентантів архетипного концепту ПОВІТРЯ, виокремлюємо такі семантичні наповнення: *повітря* — *дух, душа* та *повітря* — *життя*.

Для аналізу можливих смислів культурної частини архетипного концепту ПОВІТРЯ звернімося до розгляду міфологічних, філософських уявлень про повітря. На ранніх етапах розвитку людства, коли величезну роль відігравала міфологія, міфи встановлювали гармонію між суспільством й індивідом, людиною й природою. У міфологічному світогляді стихії співвідносилися з культом божества, який мав майже універсальний характер, поширюючись у східних народів, греків, давніх слов'ян. У житті людини вітер відігравав особливу роль, оскільки від нього залежала господарська діяльність: він приводив у рух вітряки, сушив полотно, віяв зерно. Водночас вітер був руйнівною стихією — бурі, шторми завдавали значних збитків — нищили, руйнували будівлі, ламали дерева, переносили хвороби, тому божества повітряної стихії посідали одне з чільних місць у язичницьких пантеонах, поряд із божествами землі, вогню, сонця, кохання, родючості. За твердженням Є. М. Мелетинського, в дагомейців утіленням вітру і повітря був бог Дьяо, індійці шанували швидкого, тисячоокого Вайю, у китайській міфології уособленням бога повітря, вітру був бог Шу [17, с. 204–205], шумери шанували божество Енліль, ім'я якого в перекладі означає «Володар-вітер» [4, с. 40], у грецькій традиції виокремлювали кількох богів: бурхливого північного Борея, східного Евра, південного вологого Нота і західного пестливого Зефіра [13, с. 8], а на слов'янських теренах богом вітру традиційно вважали Стрибога.

Саме ж слово *стри*, як зазначає О. М. Афанасьєв, означає «повітря» [2, с. 93]. Іншої думки дотримується О. М. Трубачов, стверджуючи, що теонім **sribogъ* належить до культурних інновацій слов'ян і походить від слов'янського дієслова **sterti, stьro* — «розповсюджувати, простирати» [26, с. 197, 198]. Стрибог вважався одним із головних божеств слов'янського пантеону і уявлявся дідом вітрів. Наприклад, у «Слові про Ігорів похід» зазначено: «*Се вітри, внуки Стрибогові, / Віють з моря стрілами / На хоробрі полки Ігореві*» [24, с. 172]. В. Т. Скуратівський підкреслює, що «Стрибог мав своїх численних намісників на землі. Чи не тому в народі чітко поділяли вітри на різні “породи”: горішній, долішній, степовий, грозовий, буревій, смерч, лускавець, дмухач, шарпун, крутій тощо. До кожного з них були, очевидно, “приставлені” стрибожі онуки, які виконували волю верховного повелителя. На жаль, до нашого часу не дійшли їхні імена та “сфери впливу”» [22, с. 31]. Дослідник висловлює припущення, що давні слов'яни навіть приурочили окреме свято верховному богові вітрів, яке припадало на 28 липня [22, с. 33]. Це дає підстави для виокремлення такого художньо-семантичного наповнення архетипного концепту ПОВІТРЯ, як *повітря* — *божество*. Це божество може бути або добрим, або злим, адже вважається, що демони літають на злих вітрах, що несуть мор та хвороби. О. Л. Мадлевська стверджує, що в міфології «вітер супроводжує лісовика, покійника, чорта, різну нечисту силу, які можуть викликати появу вітру або самі ним стають» [15, с. 188], а В. М. Войтович зазначає, що в народних уявленнях вітер — це «демонічна істота» [6, с. 78].

У фольклорних уявленнях поступово зі стихії знімався ореол божественності, і вітер поставав в уяві давніх людей живою істотою. За спостереженнями О. М. Афанасьєва, «вітри уособлювалися і як істоти самобутні; фантазія давньої людини мислила їх такими, що дмуть — випускають зі своїх відкритих ротів вихрі, хуртовини і заметілі. Середньовічне мистецтво запозичило це язичницьке уявлення і постійно зображувало вітри у вигляді людської голови, що дме» [2, с. 91]. Отже, виокремлюється ще одне художньо-семантичне наповнення *повітря* — *людина*. Особливо яскраво така

інтерпретація простежується в народних казках, де вітер є живою істотою, до якої приходять головний герой із проханням допомогти [2, с. 92]. Н. А. Тураніна зазначає, що образ «олюдненого» вітру часто трапляється в казках [27, с. 108]. У дослідженні О. Л. Мадлевської наголошується на тому, що вітер «втілюється в образі людини, до того ж, чоловічої статі» [15, с. 187]. Серед слов'янських народів поширеною була практика давати вітру людські імена: Лука, Мойсей, Сedorіх. За твердженням О. Н. Трубочова, «анімізм у назвах вітру проявляється взагалі досить яскраво в різних індоєвропейських мовах, порівняймо індоєвропейське **uent-*, **uētr-*, відповідно, 'вітель, дуючий', похідні з агентивними суфіксами *-nt-*, *-tr-*» [26, с. 197].

Вітер може також набувати семантичного наповнення **повітря** — **тварина**, адже в народних уявленнях він міг поставати в образі коня [15, с. 188] або птаха. На слов'янських теренах вітер також міг поставати в образі птаха, про що пише О. М. Афанасьєв: «Одним із найзвичайнісінських уособлень вітрів, що дмуть було уявлення їх хижими птахами» [2, с. 90]. А ось В. М. Войтович зазначає, що згідно з окремими українськими повір'ями «вітер — це маленька змія, яка живе сім років, наступні сім років вона стає великою змією, а в останні сім років — страшним змієм» [6, с. 78]. Аналізуючи міфологічну символіку в індоєвропейських мовах, М. М. Маковський стверджує, що «слова із значенням "вітер" у низці випадків зіставляються з назвами хижих птахів» [16, с. 309]: латинське *aquila* «орел», але латинське *aquilo* «північний вітер»; латинське *circius* «сильний північний вітер», але грецьке *kipkos* «сокіл», латинське *voltur*, *vultar* «гриф, стерв'ятник», але латинське *volturnus* «південно-східний вітер» [16, с. 309]. Отже, художньо-семантичне наповнення **повітря** — **тварина**, згідно з думкою культурологів, у деяких мовах закладене навіть у структурі слова *вітер*. Основу всіх перенесень, де вітер прирівнюється до тварини становить, очевидно, схожість за ознакою швидкості.

До архетипних семантичних наповнень концепту належить також художньо-семантичне наповнення **повітря** — **вісник**. У статті І. М. Грицик ідеться про «виразний поліетнічний характер» [7, с. 47] цього смислу, його

присутність «у поетичних системах не одного, а кількох народів» [7, с. 47]. У Китаї, наприклад, вітер переносив чутки, новини, вісті. Корінням такого потрактування словник символів називає мисливство і запахи здобичі, що переносить вітер [25, с. 40]. Зазначимо, що осмислення вітру як вісника наявне й у міфології Індії, де бог вітру Вайю приносить звістки іншим богам [18, с. 173–175]. Аналізуючи символи слов'янської народної поезії, О. О. Потебня зазначає: «Вітер переносить звістку <...> Він несе також усіяке слово, рятівне або ж шкідливе для людини: “Повій, вітроньку, по зеленій траві, Избери, Боже, всі любощи мої, Понеси, Боже, до милого мого”» [20, с. 48]. Як стверджує вчений, вітер може переносити й людину, а не тільки звістку, причому такі інтенції спостерігаються дослідником не лише у слов'янському фольклорі, але також і в усій індоєвропейській народній творчості [20, с. 49]. «Вітер — це посланець, його посилають з вітанням, побажанням, зі звісткою», — пише В. В. Жайворонок [10, с. 101].

Міркування О. О. Потебні та В. В. Жайворонка розвиває І. М. Грицик. Розгляд семантико-символічного наповнення образу вітру в народній творчості найяскравіше репрезентує такий архетипний аспект, як вітер-вісник. При цьому наголошується на здатності вітру переносити інформацію. Авторкою виділяється кілька груп, де «об'єктом перенесення є : а) звук-голос; б) звістка, інформація; в) формально названа людина (люди)» [7, с. 48].

Ще одним архетипним смисловим наповненням слід уважати усвідомлення *повітря (вітру)* як *життя*. Виникнення такої лінгвоментальної візії пов'язується з християнським віровченням та біблійним переказом про створення світу, згідно з яким Бог вдихнув життя в першу людину: «і вдихнув у лице її дихання життя, і стала людина душею живою» [5, с. 6]. На мовному рівні мотивацією цього осмислення може бути паралель *воздух — дихати — жити*.

Із позиції біблійного бачення, концепт ПОВІТРЯ також пов'язаний з ідеєю духу, душі, тобто набуває семантичного наповнення *дух, душа*, адже Дух Божий, а також душа людини традиційно уявляються у вигляді безтілесної,

ефірної субстанції. Як сказано у книзі Буття, що перед початком світобудови лише Дух Божий, як вітер, носився над водою: «Земля ж була безвидна і порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий носився над водою» [5, с. 5]. С. Я. Єрмоленко зауважує, що «в семантичній структурі лексеми *вітер* наявний компонент ‘дух’, вербалізований, зокрема, у загальнономовному метафоричному словосполученні *подих вітру*» [9, с. 280]. У язичницьких віруваннях, як пише М. І. Костомаров, вітер також «уважали духом, що віє від божества» [12, с. 227]. Очевидно, основою таких асоціацій є те, що повітря постає такою ж ефірною субстанцією, яку неможливо побачити, як і душа чи дух.

У золотому фонді фразеології на перший план висувається семантика непостійності, волелюбності і швидкості: «*Гуляє як вітер на полі*», «*Як вітром здуло*», «*Віють інші вітри*», завдяки чому семантична структура концепту ПОВІТРЯ збагачується семантичними наповненнями *воля* та *переміни*. Додамо до цього ще той факт, що вітер часто постає символом часоплину і маємо ще один смисл — *час*. Про архетипність семантичного наповнення *повітря* — *плин часу* свідчать також результати, отримані Т. М. Берест при аналізі художнього мовлення поетів-авангардистів. Дослідницею були зафіксовані такі ознаки повітряної стихії як *вічність*, *стародавність*, *пам'ять*, *історія*. Окрім цього, в авангардистській поезії 80-х — 90-х років ХХ століття трапляються, згідно зі спостереженнями Т. М. Берест, й такі сполуки, як *вітер часу* [3, с. 79].

Висновки й перспективи. Отже, поняттєву частину архетипного концепту ПОВІТРЯ складає семантична сфера ПОВІТРЯ — ЯВИЩЕ ПРИРОДИ (*повітря* — *рух повітряних мас*, *вітер*, *повітря* — *кисень*, *повітря* — *простір*); до архетипних семантичних наповнень концепту ПОВІТРЯ відносимо культурний складник як елемент ментального простору українців: ПОВІТРЯ — ЖИВА ІСТОТА (із семантичними наповненнями *повітря* — *божество*, *повітря* — *людина*, *повітря* — *тварина*, *повітря* — *вісник*), ПОВІТРЯ — САКРАЛЬНА СФЕРА (*повітря* — *першостихія*, *повітря* — *душа*, *дух*), ПОВІТРЯ — ЧАС (*повітря* — *переміни*, *повітря* — *плин часу*),

ПОВІТРЯ — РУЙНІВНА СИЛА (*повітря* — *руйнація*, *повітря* — *лихо*),
ПОВІТРЯ — ЖИТТЯ (*повітря* — *людське життя*, *повітря* — *воля*).
Перспективним видається дослідження мовної реалізації концепту ПОВІТРЯ в
художніх текстах.

Література

1. *Аристотель*. Метафізика / Аристотель ; [пер. с греч. А. В. Кубицкий]. — Ростов-на-Д. : Феникс, 1999. — 608 с.
2. *Афанасьев А. Н.* Дерево жизни : [избр. ст.] / А. Н. Афанасьев. — М. : Современник, 1982. — 464 с.
3. *Берест Т. М.* Семантика художнього слова в поезії 80–90-х років ХХ століття (на матеріалі творів молодих українських авторів): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Берест Тетяна Миколаївна. — Х., 1999. — 199 с.
4. *Бидерман Г.* Энциклопедия символов / Г. Бидерман ; [пер. с нем., общ. ред. и предисл. Свенцицкой И. С.]. — М. : Республика, 1996. — 335 с.
5. *Біблія* : [книги священного писання Старого та Нового завіту в українському перекладі з паралельними місцями та додатками] / [пер. Патріарха Філарета]. — К. : Вид. Київ. Патріархії Укр. Православ. Церкви Київ. Патріархату, 2004. — 1408 с.
6. *Войтович В. М.* Українська міфологія / В. М. Войтович. — К. : Либідь, 2002. — 664 с.
7. *Грицик І. М.* Символозначення вітер-вісник у смисловій парадигмі архетипу вітер / І. М. Грицик // Матеріали до українського мистецтвознавства. — 2002. — № 2. — С. 47–49.
8. *Етимологічний* словник української мови : в 7 т. / АН УРСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; [голов. ред. О. С. Мельничук]. — К. : Наук. думка, 1982–2006. — Т. 1 : А–Г. — 1982. — 631 с. ; Т. 4 : Н–П. — 2004. — 656 с.
9. *Єрмоленко С. Я.* Мовно-естетичні знаки української культури / С. Я. Єрмоленко. — К. : Ін-т укр. мови НАН України, 2009. — 352 с.

10. *Жайворонок В. В.* Знаки української етнокультури : [словник-довідник] / В. В. Жайворонок. — К. : Довіра, 2006. — 705 с.
11. *Історичний словник українського язика* / [ред. Е. Тимченко; улож. проф. Е. Тимченко, Е. Волошин, К. Лазаревська, Г. Петренко]. — Х. ; К. : Держвидав України, 1930–1932. — Т. 1 : А–Ж. — Зошит I (А–Г). — 1930. — 528 с. ; Т. 1 А–Ж. — Зошит II (Г–Ж). — 1932. — 948 с.
12. *Костомаров М. І.* Слов'янська міфологія : [вибрані праці з фольклористики й літературознавства] / М. І. Костомаров. — К. : Либідь, 1994. — 384 с.
13. *Кун М. А.* Легенди і міфи Стародавньої Греції / М. А. Кун. — 4-е вид. — Тернопіль : Тарнекс : Мальви, 1993. — 416 с.
14. *Лисиченко Л. А.* Лексико-семантичний вимір мовної картини світу / Лідія Андріївна Лисиченко. — Х. : Основа, 2009. — 191, [1] с.
15. *Мадлевская Е. Л.* Русская мифология : [энциклопедия] / Е. Л. Мадлевская. — СПб. : Мидгард, 2005. — 781 с.
16. *Маковский М. М.* Сравнительный словарь мифологической символики в индоевропейских языках : образ мира и миры образов / М. М. Маковский. — М. : ВЛАДОС, 1996. — 416 с.
17. *Мелетинский Е. М.* Поэтика мифа / Е. М. Мелетинский. — М. : Наука, 1976. — 407 с.
18. *Немировский А. И.* Мифы древности : Индия. Научно-художественная энциклопедия / А. И. Немировский. — М. : Лабиринт, 2001. — 304 с. — (Собрание трудов).
19. *Осколкова Н. В.* Особенности структуры эстетического поля денотативного класса <ветер> (на материале русской поэзии XVIII–XX вв.) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / Н. В. Осколкова. — Архангельск, 2004. — 26 с.
20. *Потебня А. А.* Символ и миф в народной культуре / А. А. Потебня. — М. : Лабиринт, 2000. — 480с.

21. *Рудницький Я. Б.* Етимологічний словник української мови : в 2 т. — Вінніпег : Укр. Вільна Акад. Наук, 1962–1972. — Т. 1 (випуски 1–11) : А–Г. — 1962–1972. — 530 с.
22. *Скуратівський В. Т.* Святвечір : [нариси-дослідження] : у 2 кн. / В. Т. Скуратівський. — К. : Перлина, 1994— . — (Серія «Українці»). — Кн. 2 : Святвечір. — 1994. — 192 с.
23. *Словник української мови* : в 11 т. / [голов. ред. І. К. Білодід]. — К. : Наук. думка, 1970–1980. — Т. 1 : А–В. — 1970. — 800 с. ; Т. 6 : П–Поїти. — 1975. — 832 с.
24. *Слово про Ігорів* похід // *Повість врем'яних літ* / [пер. М. Рильський]. — Х., 2008. — С. 165–190. — (Українська класика).
25. *Трессиддер Дж.* Словарь символов / Дж. Трессиддер ; [пер. с англ. С. Палько]. — М. : ФАИР-ПРЕСС, 1999. — 448 с.
26. *Трубачев О. Н.* Этногенез и культура древнейших славян. Лингвистические исследования / О. Н. Трубачев. — [2-е изд.]. — М. : Наука, 2003. — 489 с.
27. *Туранина Н. А.* Концепт «Ветер» в прозаическом дискурсе / Н. А. Туранина // *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. — Х., 2010. — № 910. — С. 105–109. — (Філологія).
28. *Фасмер М.* Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / М. Фасмер ; [пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева]. — [2-е изд., стер.]. — М. : Прогресс, 1986— . — Т. 1 : А–Д. — 1986. — 576 с. ; Т. 4 : Т–Ящур, 1987. — 864 с.
29. *Черных П. Я.* Историко-этимологический словарь современного русского языка : в 2 т. / П. Я. Черных. — [3-е изд., стер.]. — М. : Рус. яз., 1999— . — Т. 1 : А–Пантомима. — 1999. — 624 с.

**Слюніна О. В. Концептуальність стихії ПОВІТРЯ/ВІТЕР
в пізнавально-інтерпретативних системах**

Анотація. У статті аналізується питання концептуалізації світу, зокрема, докладно репрезентовано своєрідність лінгвального вираження концепту

ПОВІТРЯ/ВІТЕР. В інформативному аспекті подано відомості щодо еволюції поглядів на природну стихію від міфологічного, релігійного та філософського світоглядів до сучасних потрактувань.

Ключові слова: архетип, концепт, семантична сфера, семантичне наповнення, мовна картина світу.

Слюнина Е. В. Концептуальность стихии ВОЗДУХ/ВЕТЕР в познавательных-интерпретационных системах

Аннотация. В статье анализируется проблема концептуализации мира, так, детально репрезентировано своеобразие лингвального выражения концепта ВОЗДУХ/ВЕТЕР. В информативном аспекте подано сведения, касающиеся эволюции взглядов на природную стихию, начиная от мифологического, религиозного и философского мировоззрений до современных интерпретаций.

Ключевые слова: архетип, концепт, семантическая сфера, семантическое наполнение, языковая картина мира.

Sljunina E. V. Archetypical nature of concept AIR/WIND in cognitive and interpretational systems

Summary. The article the problem of conceptual model of the world is analyzed, the great attention is paid to the peculiarities of lingual representation of concept AIR / WIND. The informative aspect of the submitted information concerns the evolution of views on the concept, ranging from the mythological, religious and philosophical worldviews to the modern interpretations.

Keywords: archetype, concept, semantic sphere, semantic content, lingual model of the world.